

Årøyholmen – bredt samarbeid og planmessig tilnærming til natur og kultur i Lyngenfjorden

Friluftslivssamlinga 2022
Toril Skoglund, Ishavskysten friluftsråd
03.11.2022

Årøya

Kort om historikken på Årøya

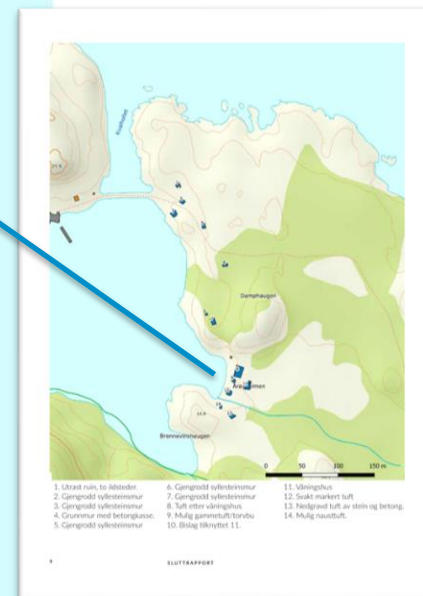
- 15-1600-tallet: bosetting, skatteoppkreving
- 1700-tallet: handelssted og gjestgiveri – pomorhandel
- 1860: oppført et tranbrenneri på handelsstedet
- 1867: opprettet rutetrafikk og poståpneri
- 1877 og 1880: bosetting Sommarsetet, Storbukta og Holmenden
- Gammetufter – tidligere bosetting enn vi kjenner til fra skriftlige kilder
- 1900-tallet: torv til Birtavarre gruver i Ankerlia
- 1942: tyskerne etablerte seg på øya
- 1944: familier ble evakuert, men kom tilbake etter krigen
- 1970-tallet: øya fraflyttes
- 1976: øya ble ekspropriert av Forsvaret – stengt for all sivil ferdsel, sivil ferdsel forbudt fram til 1. juli 2006
- 2004: ble Årøya landskapsvernområde med dyrelivsfredning opprettet (ferdselsforbud 1.mai-15.juli).
- 2006: Øya blir åpnet for allmennheten, kjøpt opp av Lyngen, Kåfjord og Storfjord kommuner i lag – statlig sikret friluftslivsområde i 2009: tilrettelegging.

Koppangen

Bertholmen

Kulturminner på Årøya

Sluttrapport

Registreringer av kulturminner på Årøya
2020

Krigsminner på Årøya

Formidling av historie i grillhytta

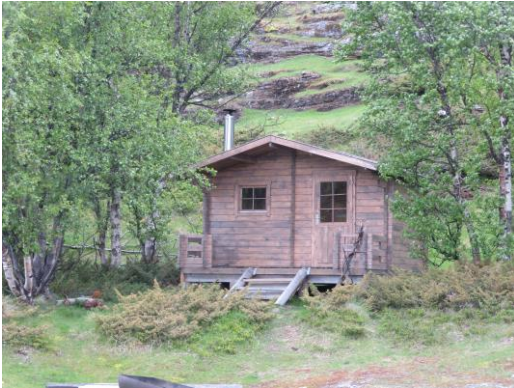
- Åpnet i 2020
- Plakatutstilling som formidler øyas historie

Tema:

- Bjørnegraver
- Bosetting på øya
- Fra andre verdenskrig
- Krigsfanger

Friluftsliv på Årøya

Forvaltningsplan for statlig sikra friluftslivsområdet Årøya / Saari / Vuorri

Forvaltningsplan
for statlig sikra friluftslivsområder
Årøya / Saari / Vuorri
2022 - 2030

Storfjord, Kåfjord og Lyngen kommuner

Formidlingsplan for kulturminner og historie på Årøya/Vuorri, 2022-2030

- Utarbeidet av:
 - Nord-Troms museum
 - Sametinget
 - Troms og Finnmark fylkeskommune
 - Verneområdeforvaltningen
 - Ishavskysten friluftsråd
- Formålet med formidlingsplanen er å styrke kvaliteten på informasjonen, formidlingen og tilretteleggingen og bidra til at forvaltningen av kulturminnene skjer på best mulig måte.
- Formidlingsplanen skal ses i sammenheng med forvaltningsplanen for Årøya/Vuorri statlig sikrede friluftslivsområde.

Strategier i planen

- Langsiktige mål 2022-2030
- Gjør et utvalg av kulturminner som skal formidles
- Åpne opp i landskapet ved å drive skjøtsel av krattskog og større skog
- Nøktern og planlagt tilrettelegging
- Landskapet skal ikke fremstå som «fullt» av skilt, skiltpekere og andre fysiske inngrep
- Sikre farlige områder

Kart over tiltaksområdene som er nærmere beskrevet i planen. De røde trekantene markerer områder hvor det er/må vurderes behov for sikringstiltak.

6. Behov for tiltak i planperioden

I tabellen skal både tiltak som er nødvendige å gjennomføre for at området skal kunne brukes, og tiltak som er ønskelig for å øke bruken av området føres opp. Under kostnad skal de forventede kostnadene ved gjennomføring av tiltaket føres opp. I noen tilfeller er det vanskelig å beregne kostnadene, men det er viktig at de beregnes så godt som mulig. Dette kan for eksempel gjøres ved innhenting av anbud, eller ved å undersøke erfaringstall hos andre kommuner eller friluftsråd.

nr	Tiltak (i prioritert rekkefølge)	Beskrivelse	Utføres av/ Ansvar	Gjenn- omfør- es år	Kostnad (søknads- sum)
1	Merking av innseilingen til Årøya	Det har vært mange nesten-ulykker ved at båter har kjørt på grunne områder. Disse grunnene må merkes så snart som mulig.	Kystverket, Lyngen kommune	2022	Kystverket
2	Ny flytekai	Den ytterste delen av flytebrygga er dårlig, og bør byttes ut. Kaia går i oppløsning og er snart 30 år gammel, og driftsansvarlig vet ikke om de klarer å sette den sammen flere ganger. Loddene bør også tas opp og nye kjettinger bør settes på for å holde flytekaiene på plass.	Olderdalen JFF, Ishavskysten friluftsråd	2022	Material og transport- utgifter: 240 000,-
3	Reparasjon av kaia	Noen av stolpene som holder oppe kaia er gått av og må erstattes og boltes fast i berget under kaia. Noen tverrbjelker (2" toms 6) som stiver av kaia må byttes ut, de er brukket/ tært opp.	Olderdalen JFF	2022/ 23	Transport av materialer: 10 000,- Innkjøp av materialer og bolter mm. 5 000
4	Minnesmerker til russiske fangegraver	Gravene til russiske fanger er lokalisert. Det bør settes opp et gravkors eller minnesmerke til disse. Kostnadene går til produksjon, transport og montering av disse.	Kultur- departementet	2022	Kulturdept.
5	Rydde sti til krigsfangegravene, inkludert klipping over grøft ved veien	Langs veien, NV for Hamna ligger de sovjetiske krigsfangegravene. Stien dit må ryddes og bedre over grøfta med klipping.	Ishavskysten friluftsråd	2022	5 000,-

			Uttak av trær: Lyngen kommune, Ishavskysten friluftsråd.		10 000,- Lyngen kommune
7	Rydder vegetasjon rundt kommandobunker	Kommandobunker nord for Damphaugen er i ferd med å vokse igjen av skog. Det må fjernes en del trær i/ ved anlegget.	Lyngen kommune, Ishavskysten friluftsråd.	2022	5 000,-
8	Rydder trapp ned til kommando- bunker	Trappa er full av jord og vegetasjon og må måkes fram	Lyngen kommune, Ishavskysten friluftsråd.	2022	5 000,-
9	Sikre brønn bak Damphaugen	Mellom Damphaugen og handelsstedet	Lyngen kommune	2022/ 2023	2 000,-
10	Sikre sjakter ved fjellanlegget	Det er flere sjakter rundt anleggene som er til fare for mennesker og dyr. Disse må sikres slik at ingen faller i sjakta.	Lyngen kommune	2022/ 2023	4 000,-
11	Det skal vurderes om man skal etablere ny sti rundt Damphaugen	Ved Damphaugen er det mye å oppleve. Ved å etablere en sti i området kan man vise fram tufter fra handelsstedet og fra krigen.	Nord-Troms museum, TFFK	2022	Nord-Troms museum, TFFK
12	Digitalt undervisnings- opplegg om Årøya	Nord-Troms museum har som et av sine sentrale satsingsområder å gi skoleverket i regionen et godt pedagogisk tilbud knyttet til regionens kulturhistorie. Derfor vil det jobbes fram et digitalt undervisningsopplegg om Årøya. Dette gjøres tilgjengelig for alle skolene i regionen.	Nord-Troms museum Egeninnsats: 24 000 kr	2022- 2023	Nord-Troms museum
13	Turskilt/ retningskilt	Det er behov for retningskilt på turveien fra havna retning Ørnhaugen i kryssene til: <ul style="list-style-type: none"> handelsstedet krigsgraver kommandobunker 	Ishavskysten friluftsråd	2022- 2023	5 000,-
14	Informasjons- tavler om kulturhistorie og friluftsliv	Det er ønskelig å sette opp informasjonstavler på følgende fire lokaliteter: <ul style="list-style-type: none"> Handelsstedet Dekningsrom ved veien Kaldkrigsanlegget på Ørnhaugen Kommandobunker nord for Damphaugen 	Troms fylkeskommune, Sametinget, Nord- Troms museum og Ishavskysten friluftsråd Evt kommunene Lyngen, Storfjord og Kåfjord	2023- 2024	80 000,-

		Skilting på alle tre språk (bokmål, kvensk, nordsamisk) der dette er mulig, i tillegg til engelsk.				
15	Å etablere to permanente (tørrmurte) bålplasser med sittegrupper rundt	Økt bruk gir økt behov for flere faste bålplasser. <i>Sittegrupper kan være slike som produseres av Lyngsalpan vekst.</i>		Olderdalen JFF	2022	25 000,-
16	Informasjonstavle om landskaps- verneområdet	Dagens informasjon består av et slitt laminert ark. Det må oppdateres til ordentlig tavle etter malen for landscapsvernområder.		Landskapsvern- områdeforvalter	2022	LVO-forvalter
17	Innrede grillhytta med brisk, hyller, stoler	Det er behov for å gjøre huset som fungerer som grillhytte/bu hyggeligere.		Olderdalen JFF	2023	20 000,-
18	Benker	Langs turstiene		Ishavskysten friluftsråd og Olderdalen JFF	2023	20 000,-
19	Rydder vegetasjon rundt vestlig kanonstilling	Nord på Årøya er det flere kanonstillinger som trenger at det ryddes rundt for å øke opplevelsesverdien av kulturminnet. Hva som skal ryddes må blinkes av Nord- Troms museum og Troms og Finnmark fylkeskommune.		Ishavskysten friluftsråd og Lyngen kommune.	2023	Lyngen kommune 5 000,-
20	Rydder vegetasjon rundt midterste kanonstilling	Nord på Årøya er det flere kanonstillinger som trenger at det ryddes rundt for å øke opplevelsesverdien av kulturminnet. Hva som skal ryddes må blinkes av Nord- Troms museum og Troms og Finnmark fylkeskommune.		Ishavskysten friluftsråd og Lyngen kommune	2024	Lyngen kommune 5 000,-
21	Rydder vegetasjon rundt østlig kanonstilling	Nord på Årøya er det flere kanonstillinger som trenger at det ryddes rundt for å øke opplevelsesverdien av kulturminnet. Hva som skal ryddes må blinkes av Nord- Troms museum og Troms og Finnmark fylkeskommune.		Ishavskysten friluftsråd og Lyngen kommune	2025	Lyngen kommune 5 000,-
22	Informasjonstavle om det statlig sikra friluftsområdet	Tavla som ble satt opp i 2017 er midlertidig. Når mesteparten av tilretteleggingen er utført, skal en ny tavle lages. Kostnader dekkes layout, produksjon,		Ishavskysten friluftsråd	2026	20 000,-

Tiltak: Vurdere ny sti rundt Damphaugen, hvor det er mange ulike krigsminner og tufter

Tiltak: åpne opp i landskapet

Tiltak: trygge ferdselen

Tiltak: rydde krigsgraven

2020

2022

Oppsummering

- Samarbeid styrker natur- og kulturopplevelsen
- Planlegging bevisstgjør, og man unngår tilfeldige, ugjennomtenkte handlinger
- Gjennom samarbeid og god planlegging når man lengre og flere!